

Ferdinand Întregitorul
Nașterea României Mari

COLECȚIA REGALĂ
prezentată de Dan-Silviu Boerescu VOL. IV

Colecția REGALĂ
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BOERESCU, DAN-SILVIU

Ferdinand Întregitorul – Nașterea României Mari :

docu-drame și mituri istorice / evocate de Dan-Silviu Boerescu. -

București : Integral, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-054-1

94

929

© INTEGRAL, 2018

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tiparul executat la tipografia Editurii *Paralela 45*

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-054-1

Ferdinand Întregitorul
Nașterea României Mari

Docu-drame și mituri istorice
evocate de Dan-Silviu Boerescu,
însoțite de consemnări din presă

INTEGRAL

Sumar

Un Principe pentru România ...
din a treia încercare / 7

De la „nepotul timid” la Suveranul Reîntregirii,
o suită de paradoxuri istorice fericite / 17

Scandalul dinastic și neîmplinirile sentimentale –
Elena Văcărescu, o iubire imposibilă
vindecată de Martha Bibescu
și ... Mița Biciclista / 33

Un bun român,
un monarh constituțional / 87

Momente decisive pe front:
când Regele se adresează ostașilor aflați
în pragul dezastrului / 99

Lămuriri bibliografice / 119

Un Príncipe pentru România... din a treia încercare

Despre viitorul Rege Ferdinand al României se poate spune că a fost o sumă de paradoxuri istorice și nu numai. Adus, de către unchiul său Carol, Príncipe Moștenitor în România aproape împotriva voinței lui, Ferdinand se va dovedi, la maturitate, un mare patriot român, unul cu un fantastic rol determinant în acțiunea de Reîntregire a țării, care s-a făcut sub sceptrul și voința sa.

Primul Rege al României Mari a avut înțelepciunea de a-și ascunde propriile sale slăbiciuni sentimentale, ca și pe cele ale soției sale, Maria, nelăsând neînțelegerile conjugale să afecteze actul de guvernare, dovadă stând și glorioasa încoronare a celor doi de la Alba Iulia din octombrie 1922.

Din nefericire, această mare izbândă a fost umbrită de derapajele fiului și moștenitorului său Carol (al II-lea), care și-a anunțat de mai multe ori renunțarea la linia de succesiune regală în favoarea urmării propriului ideal (unul strict erotic!). Ferdinand a închis ochii înveninat

de aceste trădări, fiind urmat la scurt timp de sfetnicul său cu mână de fier, Ionel Brătianu (practic, conducătorul din umbră al țării!), în circumstanțe încă nedepun clarificate...

Regele Ferdinand I este unul dintre cele mai importante capete încoronate care au stat pe tronul regatului României. Personalitatea sa este strâns legată de momentul Marii Uniri, precum și de definitivarea acelei fantastice României Mari prin tratatele internaționale de la începutul anilor '20. Om de o vastă cultură, poliglot și botanist pasionat, Regele Ferdinand a fost sincer dedicat românilor, sub cărmuirea sa înregistrându-se cea mai înfloritoare perioadă a statului național modern, când leul avea acoperire în aur, petrolul nostru urnea Europa, noi stăpâneam bursa continentală a grânelor, iar industria românească pregătea lansarea locomotivelor performante, a avioanelor de luptă și, chiar, a primei generații de automobile a țării, idealuri economice desăvârșite ulterior – culmea! – de către risipitorul, inconstantul și mereu controversatul său fiu, Carol al II-lea.

Pentru a asigura stabilitatea și continuitatea dinastiei de Hohenzollern, în anul 1881 s-a reglementat problema succesiunii la tronul României. Deoarece Carol I nu avea copii, singura sa odraslă, Măriuca, murind la patru ani, de scarlatină, s-a trecut la aplicarea articolului 83 din Constituție care prevedea: „În lipsă de coborâtori în linie bărbătească ai Măriei Sale Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, succesiunea tronului se va cuveni celui mai în vârstă dintre frații săi sau coborâtorilor acestora”. Atât fratele mai mare al lui Carol, principele Leopold de

Hohenzollern, cât și nepotul cel mai în vârstă, au notificat că renunță la calitatea de moștenitori ai tronului României, astfel că succesiunea a revenit lui Ferdinand-Victor-Albert-Meinard, cel de-al doilea fiu al principelui Leopold de Hohenzollern și al principesei Antoaneta, infanta Portugaliei. Prin „pactul de familie” din 18 mai 1881 – patronat de însuși Împăratul Germaniei, Wilhelm I, șeful familiei de Hohenzollern – Ferdinand de Hohenzollern, nepotul lui Carol I, a fost confirmat ca moștenitor al tronului României.

Ferdinand și-a petrecut copilăria la reședința familiei din Sigmaringen. Urmează studiile gimnaziale și liceale la Dusseldorf, pe care le va absolvi în 1885. După terminarea liceului, a devenit elev al Școlii Militare din Kassel, absolvind în 1887 cu gradul de sublocotenent. Urmează pentru trei semestre, până la începutul anului 1889, când este nevoit să se mute în România, cursurile Universității din Leipzig, ale Universității din Bonn și ale Școlii Superioare de Științe Politice și Economice din Tübingen.

Fiul preferat al mamei sale, „Ferdinand era un tânăr prezentabil, deși destul de lipsit de grație, extrem de timid și penibil de tăcut. Deși urmase Academia de Război din Kassel și fusese vreme de doi ani în armata germană, era mai mult atras de Biserica Catolică și de cărțile sale de botanică”.

În școală, va manifesta un talent deosebit pentru învățarea limbilor străine, însușindu-și limbile franceză, engleză și rusă. Din 1883 și până la stabilirea definitivă în România în 1889, a avut în permanență un profesor român trimis de Regele Carol I: profesorul Vasile D.

Păun, fost director al Liceului „Gheorghe Lazăr” din București. Acesta avea obligația de a-l învăța limba română și de a-i preda lecții de literatură, istoria și geografia românilor.

Educația sa a fost una destul de spartană, în ciuda originii sale princiere. Vasile D. Păun, profesorul său de limba română pe perioada studiilor în Germania, prezenta situația astfel: „Nu înconjurat de dascăli aduși acasă, ca doctorii la patul unui slăbănog, ci trimis la gimnasiul public, ca și Împăratul de acum al Germaniei, ca și Regele nostru, nu în trăsură, ci, fie cât de rea vremea, pe jos, fără mănuși iarna și fără umbrelă de soare vara; supus acasă la disciplină militară; sculat la șase dimineața, băgat într-o baie rece, la aceeași temperatură în tot timpul; hrănit, negreșit mai bine decât un Spartan, dar în destul de frugal; dus la biserică în toate duminicile; ținut departe de toate petrecerile cari i-ar fi umplut mintea de vedenii deșarte și inima de doruri sterpe; obișnuit a dispune de sume foarte neînsemnate de bani, dați lunar, cheltuiți cu rost, pe lucruri trebuincioase, și justificați până la cel din urmă pfennig; priveghiat, apoi, de ochii neîndurați a doi pedagogi, unul civil și celălalt militar, departe, departe de sânul familiei, pe care nu-i era dat s-o vadă decât la Sigmaringen, de trei ori pe an: la Crăciun, la Paști, și în vacanțele de vară; deprins, în sfârșit, a auzi repetându-i-se des cuvintele de aur ale Alteței Sale Regale, Principele Carol-Anton: «Nu-i destul că v-ați născut Principi, ci trebuie să munciți ca să dovedeți că meritați titlul vostru»”.
(<https://ro.wikipedia.org>)

Alteța Sa Serenisimă Principele Ferdinand Victor Albert Meinrad de Hohenzollern-Sigmaringen a văzut lumina zilei la Sigmaringen, la 24 august 1865, fiu al Principelui Leopold de Hohenzollern-Sigmaringen (1835–1905), pretendent la Tronul Spaniei, și al Infantei Antonia a Portugaliei, Principesă de Bragança și de Saxa-Coburg-Gotha (1845–1913).

Principele Ferdinand a venit prima oară în România în anul 1881, la vârsta de 15 ani. A stat la Palatul Cotroceni, împreună cu tatăl lui, Leopold, și fratele lui mai mic, Carol. Cei trei au fost prezenți la ceremoniile Încoronării primului Rege al României, unchiul său, Carol I, care, după cucerirea independenței de stat în urma războiului româno-ruso-turc din 1877-1878, transformă statutul țării în Regat. Palatul Cotroceni, destinat în anul 1889 de Regele Carol I pentru a fi reședința Principelui Moștenitor, va fi casa lui Ferdinand și a Mariei până la sfârșitul vieții. Palatul Cotroceni este locul unde vor copilări Carol, Elisabeta, Mărioara, Nicolae, Ileana și Mircea, copiii cuplului princiar moștenitor.

În 1884, Principele Ferdinand a venit pentru câteva luni în România, după care și-a continuat studiile la liceul din Düsseldorf, apoi la Universitatea din Lipsca și la cea din Tübingen. Simultan, a urmat și cursuri de limba, literatura și istoria românilor cu profesorul Păun.

La 14 noiembrie 1886, Principele Ferdinand este încorporat sublocotenent în Armata României, în cadrul Regimentului 3 linie (infanterie). A fost ofițer al Armatei Române timp de 38 de ani, trecând în patru decenii de la gradul de sublocotenent la cel de mareșal.

Ferdinand devine oficial Principele de Coroană al României în noiembrie 1888, la 23 de ani. Ferdinand rămâne Principe Moștenitor timp de 26 de ani și arată o extraordinară loialitate Regelui Carol I, pregătindu-se discret, măsurat și temeinic pentru a prelua Coroana de Oțel a României.

Principele Ferdinand sosește oficial în România, la 19 aprilie 1889, în uniformă de sublocotenent, și este primit la Gara de Nord de Regele Carol I și de Regina Elisabeta. La 10 mai 1891, la jubileul domniei unchiului său, Ferdinand este avansat la gradul de căpitan. (<http://familiaregala.ro>)

Drumul până aici nu a fost, însă, unul lin, ci, dimpotrivă, unul plin de complicații dinastice. La 21 noiembrie 1880, șeful casei de Hohenzollern-Sigmaringen, principele Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen, împreună cu fiii săi, Carol, domnitor al României, Prințul Leopold și Prințul Frederic, încheiau „Pactul de familie” prin care aceștia recunoșteau dispozițiile constituționale relative la succesiunea tronului României. În fapt, prin acest act, Prințul Leopold a renunțat la drepturile sale de succesiune în favoarea fiilor săi. Astfel, conform documentului, cei trei fii ai prințului Leopold, Prinții Wilhelm, Ferdinand și Carol, au devenit din acel moment „moștenitori prezumtivi” ai viitorului Rege al României, Carol I.

La 14 martie 1881, adunările legiuitoare din Principatele Unite (Țara Românească și Moldova) aprobă modificarea Constituției României, care este proclamată Regat, iar domnitorul Carol este proclamat Rege. Cereșmonia de încoronare s-a desfășurat la 10 mai 1881 și a

fost urmată de 8 zile de sărbătoare națională. Cu această ocazie, Principele Ferdinand făcea prima sa călătorie în România, însoțindu-l pe tatăl său. Ulterior Ferdinand, singur sau împreună cu fratele său Carol, a mai vizitat România în mai 1883, mai 1895 și noiembrie 1896.

După tatăl său (în 1880), și fratele său mai mare, Wilhelm (în 1886), a renunțat la drepturile sale successorale la tronul României.

„Chemat însă, ca principe ereditar de Hohenzollern, a îndeplini către Casa Noastră datorii de căpetenie, conștiința mea îmi impune obligația să nu las nici o îndoială asupra pozițiunii mele față cu așezămintele constituționale privitoare la succesiunea Tronului românesc, la care familia noastră a aderat în mod solemn și deplin prin actul din 21 noiembrie 1880. Mă călăuzesc dar de aceste sentimente aducând la cunoștința Majestății Voastre renunțarea mea la drepturile eventuale ce am asupra Coroanei României, drepturi cari mi-ar fi dobândite în lipsa unui moștenitor direct al Majestății Voastre. Am însă încrederea deplină că dacă Principele Ferdinand, fratele meu, ar fi chemat să urmeze marea operă începută de Majestatea Voastră, el va pune în îndeplinirea acestei misiuni mărețe o voință hotărâtă, o muncă conștiincioasă și neobosită, și toată onoarea sa.” (Scrisoarea de renunțare a prințului Wilhelm, Baden-Baden, 29 decembrie 1886).

La 14 noiembrie 1886, Principele Ferdinand era încadrat în Armata României, cu gradul de sublocotenent în Regimentul 3 Linie.

Prin renunțarea fratelui său mai mare, Ferdinand a devenit, fără să își dorească, moștenitor al unchiului său,

Regele Carol I al României. „Wilhelm, fratele mai mare al lui Ferdinand, a încercat să trăiască în Balcani vreme de un an, dar a găsit viața de acolo nemulțumitoare. Preferând să trăiască în Germania ca Prinț de Hohenzollern, el a predat onorurile românești fratelui său mai mic. Ferdinand, care își trăia viața mai mult prin absență, a fost prea slab să refuze o poziție care îi displăcea și pentru care era extrem de nepotrivit.”

La 14 martie 1889 Senatul României a votat o moțiune de „a înscrie în apelul său nominal pe al doilea fiu al A. S. R. Principele Leopold, Principele Ferdinand, cu următorul titlu «Alteța Sa Regală Ferdinand, Principe al României, moștenitor presumpțiv al Coroanei»”.

La 27 martie 1889, Ferdinand trimitea din Cannes președintelui Senatului o scrisoare de răspuns prin care lua act cu vie mulțumire de decizia corpului legiuitor și transmitea intenția de a veni definitiv în România precum și hotărârea sa de a-și îndeplini cu credință îndatoririle ce îi reveneau în noua sa calitate: „Să fiți bine convinși că toate actele mele vor fi însuflețite de cea mai adâncă iubire către țară, pe care mă voi sili a o servi din toate puterile mele, luând călăuză pilda marilor săi Domni din trecut, inspirându-mă de frumoasele amintiri ce au lăsa și având neîncetat sub ochi nobilul exemplu al Regelui Carol I. Astfel sper a corespunde încrederei și așteptărilor poporului român”.

La 17 aprilie 1889, primul ministru Lascăr Catargiu trimite spre aprobare Regelui, raportul nr. 705, prin care se cerea aprobarea pentru publicare în Monitorul Oficial „a celor 4 acte relative la regularea succesiunii la Tron

din 1880 [...], precum și a scrisorii A. S. Principelui Guillaume, principe ereditar de Hohenzollern, din 29 Decembrie 1886, care completează aceste acte.” Potrivit Constituției, Ferdinand nu era nevoit să treacă la ortodoxism, însă se prevedea ca urmașii săi să fie botezați în religia ortodoxă.

Principele Ferdinand a sosit în România, în data de 19 aprilie 1889, îmbrăcat în uniforma de sublocotenent a Regimentului 3 Linie, fiind întâmpinat la Gara de Nord de oficialitățile statului, în frunte cu regale Carol și regina Elisabeta.

La 23 aprilie 1889, la propunerea ministrului de război, Ferdinand este înaintat „la alegere”, la gradul de locotenent, în cadrul aceluiași regiment, al cărui comandant onorific era tatăl său, Prințul Leopold. (<https://ro.wikipedia.org>)

La 19 aprilie/1 mai 1889, Principele Ferdinand, moștenitorul Coroanei, s-a stabilit efectiv în România. El a luat cuvântul în Senat, la 9/21 mai, exprimându-și dorința de a studia „în toate amănunțele sale” mecanismul politic al țării pe care urma s-o conducă.

Sub atenta supraveghere a Regelui Carol I, Ferdinand a primit în continuare lecții de limba română, de istoria și geografia României, a fost pus în contact cu realitatea diversă a țării. În același timp, și-a urmat pregătirea militară, participând efectiv la programul de instrucție și la manevre. A parcurs toate treptele ierarhiei militare, de la sublocotenent la general de corp de armată, precum și toate funcțiile-de la comandant de pluton la comandant de corp de armată și de inspector general de armată.

16 Cititor pasionat și înzestrat cu o foarte bună memorie, Principele Ferdinand și-a multiplicat cunoștințele de literatură, artă, muzică, chimie, și-a însușit limbile vechi (greaca, latina), precum și cele moderne (engleza, rusa, franceza). Dar pasiunea vieții sale era botanica, ajungând să cunoască numele tuturor plantelor din diferite regiuni ale țării noastre, atât numele latinesc, cât și cel în limba comună. Metodic, el se identifica empatic cu tot ceea ce legat de noua lui țară, România.